

Rayat Shikshan Sanstha's
Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Ramanandnagar (Burla)

Tal: Palus, Dist. Sangli, MH (India)

Two-Day National Seminar

On

Impact of Globalization on Indian Democracy

Organized by

Department of Political Science & IQAC

Sponsored by

ICSSR, New Delhi

Editor

Dr. Mrs. Shital Chandrakant Patil

Co-Editor

Mr. Shailesh Bhimrao Kamble

Akshara Publication

Impact of Globalization on Indian Democracy

Editor

Dr. Mrs. Shital Chandrakant Patil

Co-Editor

Mr. Shailesh Bhimrao Kamble

Copyright © Editor / Author April 2025

ISBN- 978-93-92576-84-3

Published By

Akshara Publication

Office. Plot.No. 42 Gokuldham Residency

Prerana Nagar, Wanjola Road, Bhusawal

Dist. Jalgaon (Maharashtra), India 425201

Contact- 9421682612

www.aimrj.com Email- akshrapublication@gmail.com

Printed At.

Akshara Printers,

Bhusawal (Maharashtra), India 425201

Price: Rs-400 /-

Copyright - This book and all its content are Copyright © 2025, Editor/Publisher. All rights reserved. No part of this book's content may be reproduced, transmitted, or used in any form, in whole or in part, without prior permission from the editor/publisher. The articles or opinions expressed in this book are solely those of the authors and do not necessarily reflect the views of the editor or publisher. In case of any copyright infringement, the respective author will be solely responsible.

- 14 Artificial Intelligence in Shaping Public Opinion 104
Measurement in Indian Democracy-
Ms. Shubhangi Bharat Kurhade
- 15 १९९१ नंतरच्या भारतातील आर्थिक सुधारणांचा ऐतिहासिक आढावा 112
- श्रीमती तेजश्री तानाजी सरकाळे
- 16 जागतिकीकरण, भारतीय लोकशाही आणि सद्यस्थिती- 119
प्रा.मनीषा अर्जुन सोनावणे
- 17 डिजिटल डेमोक्रेसी - प्रा. गीतांजली शंकराव चव्हाण 131
- 18 The Role of Artificial Intelligence and Algorithms in 137
Shaping Democracy -**Dr. G.R.Patil**
- 19 जागतिकीकरणाचा भारतीय महिलांच्या जीवनावर झालेला 141
परिणाम: एक अभ्यास - प्रा.क्रांती शरद कांबळे
- 20 डिजिटल लोकशाही, प्रसार माध्यमे आणि राजकारण 146
- प्रा. डॉ. अवधूत टिपुगडे
- 21 जागतिकीकरणाचा भारतीय संस्कृतीवर झालेला परिणाम 154
- प्रा.डॉ.दिलीप महादू कोने / प्रा.स्वाती प्रभाकर मगदूम
- 22 Adapting to Change: Business Resilience in a 159
Disruptive World-
Prof. Mrs. Pratibha Dattatraya Pudale
- 23 बळीराजा स्मारक धरण लढ्यामधील श्रमिक मुक्ती दलाचे योगदान 164
डॉ. शामराव मल्हारी घाडगे / कु. कुंभार भाग्यश्री शामराव
- 24 डिजिटल लोकशाही : संधी आणि आव्हान 170
- प्रा. अंकित सतीशराव पाटील
- 25 ई - गव्हर्नन्स आणि पारदर्शकता- प्रा. सागर रामराव कुंडले 178
- 26 स्त्री शिक्षणाच्या अग्रदूत सावित्रीबाई फुले 187
प्रा डॉ.राजेंद्र रघुनाथ सोनावले / प्रा. योगिता पोपट कांबळे
- 27 Cyber Security and Cyber Law in India 191
Mr. Patil Baban D./ Mr. Mugali Anup P.
- 28 Impact of Globalization on Indian Democracy and 197
Society - **Dr. Bharat Shamarao Sakate**

ई-गव्हर्नर आणि पारदर्शकता

प्रा. सागर रामराव कुंडले

अर्थशास्त्र विभाग

डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालय रामानंदनगर (बुर्ली)

गोषवारा -सहकारी क्षेत्रामधील अथवा सहकार संघटना मधील वाढता भ्रष्टाचार कमी करण्यासाठी देशाच्या विकासातील महत्त्वाचा घटक असलेला वित्तीय संशोधनाचे शाश्वत आणि कार्यक्षम व्यवस्थापन करण्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक प्रक्रिया ही पारदर्शक असणे काळाची गरज आहे. शासकीय योजनांच्या माध्यमातून खरेदी केले जात असलेले वेगवेगळे साहित्य व सभासदांना निलगारे अनुदान यामधील दरी कमी होत आहे. या कामात वापरलेली पद्धत साहित्याची पद्धतशीर मॅपिंग होते आणि मुख्य निष्कर्ष सूचित करतात की उपक्रमाच्या यशाचे भाकित करणारे घटक तपासण्यासाठी संशोधकांकडून ई-गव्हर्नन्सकडे अधिक लक्ष देण्याची आवश्यकता आहे. या अभ्यासात पारदर्शकता आणि ई-गव्हर्नन्स विकास यांच्यातील संबंध तपासण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय अहवालांमधील दुय्यम डेटा वापरण्यात आला. पारदर्शकतेसाठी वापरले जाणारे दोन उपाय: भ्रष्टाचार धारणा निर्देशांक (CPI) आणि ओपन बजेट निर्देशांक (OBI) आणि ई-गव्हर्नन्स रेडिनेस इंडेक्स (EGRI) साठी त्यांची भाकित शक्ती पाहण्यासाठी ते मागे पडले.

दोन्ही संबंध महत्त्वपूर्ण होते आणि ई-गव्हर्नन्स विकास पातळीची उच्च भाकित शक्ती दर्शवितात. या कामाच्या शेवटी डेटा विश्लेषण, चर्चा, निष्कर्ष आणि भविष्यातील काम दर्शविले आहे.

की-वर्ड : ई - सरकार , पारदर्शकता इलेक्ट्रॉनिक प्रक्रिया शाश्वत पारदर्शकता. विकास .

प्रस्तावना : सार्वजनिक सेवा आणि सरकारची कामगिरी सुधारण्यासाठी ई-गव्हर्नन्स संकल्पना सादर केल्याने अधिकाधिक देशांना या उपक्रमाचा स्वीकार करण्यास आणि या उद्देशाने आयसीटी आणि वेब २.० तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्यास प्रोत्साहित केले जात आहे. परंतु ई-गव्हर्नन्सच्या राजकीय बाजूचा साहित्यात चांगला अभ्यास झालेला नाही आणि त्यामुळे संशोधकांकडून अधिक लक्ष देण्याची आवश्यकता आहे. अबू-शानाब यांनी ई-गव्हर्नन्सच्या चार आयामांचा समावेश

असलेली एक चौकट प्रस्तावित केली: सार्वजनिक सेवा सुधारणे, सरकारी संस्थांची कामगिरी सुधारणे, लोकशाही आणि नागरिकांचा सहभाग आणि सामाजिक विकास आणि डिजिटल साक्षरता आणि व्यवहारमध्ये पारदर्शकता ही एक उपाययोजना आहे जी सार्वजनिक कामाच्या चांगल्या प्रशासनात आणि खुल्या सरकारमध्ये योगदान देते, जिथे सार्वजनिक माहिती जनतेपर्यंत पोहोचवली जाते. शेवटी, चांगली पारदर्शकता म्हणजे कमी भ्रष्टाचार आणि चांगली जबाबदारी. हा अभ्यास पारदर्शकता आणि ई-गव्हर्नन्समधील संबंधांना समर्थन देतो.

पुढील विभाग साहित्याचे पुनरावलोकन करेल आणि नंतर डेटा आणि डेटा विश्लेषणावर चर्चा केली जाईल. शेवटी, निष्कर्ष आणि भविष्यातील कार्य सादर केले जाईल.

उद्दिष्टे :

- १) माहिती आणि सेवांवरील सरकारी खर्च कमी करणे.
- २) माहितीची मुक्त उपलब्धता करून देणे.
- ३) भ्रष्टाचारविरहित प्रशासन उपलब्ध करून देणे.
- ४) प्रभावी धोरणे आणि अमलबजावणी करणे.

सशोधन पद्धती : या लेखामध्ये पुस्तके, मासिके, वर्तमानपत्र व विविध वेबसाईट, लिक इ दुय्यम साधन सामुग्रीचा वापर करण्यात आला आहे.

साहित्य पुनरावलोकन

इलेक्ट्रॉनिक सरकार (ई-सरकार) म्हणजे आयसीटी आणि इंटरनेटचा वापर करून सार्वजनिक सेवा प्रदान करण्याची क्षमता, सरकारची कामगिरी सुधारण्याची क्षमता आणि राजकीय किंवा लोकशाही कारणांसाठी सहभाग आणि सक्षमीकरण चॅनेल उघडण्याची क्षमता अशी व्याख्या करता येते.

ई – व्याख्या

ई-गव्हर्नन्स, म्हणजे 'इलेक्ट्रॉनिक गव्हर्नन्स' म्हणजे शासन आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील आणि त्यापलीकडे विविध स्तरांवर माहिती आणि संप्रेषण तंत्रज्ञान (ICTs) (जसे की वाइड एरिया नेटवर्क्स, इंटरनेट आणि मोबाइल कॉम्प्युटिंग) वापरणे, प्रशासन वाढविण्यासाठी 'जसे की सरकारची कामगिरी सुधारणे आणि नागरिकांना लोकशाही प्रक्रियेत सहभागी होण्यासाठी सक्षम करणे. शाश्वत विकासासाठी शासनाकडे समग्र दृष्टिकोनाकडे वाढत्या प्रयत्न होत आहेत, ज्यासाठी लोकांसाठी शाश्वत विकासाच्या कल्पनेचा वापर करून सार्वजनिक सेवांच्या

वितरणातकार्यक्षमता, पारदर्शकता, प्रतिसाद, सहभाग आणि समावेश सुनिश्चित करण्यासाठी धोरणात्मक राष्ट्रीय नियोजन आवश्यक आहे.

पारदर्शकता-पारदर्शकता म्हणजे नागरिक आणि सरकार यांच्यातील खुले संवाद. हे नागरिकांच्या गरजांशी संबंधित माहितीसह प्रभावी ज्ञान आहे. जगभरातील अनेक कायदे माहितीचा अधिकार, ई-सरकार माहितीचा खुला प्रवेश किंवा सार्वजनिक माहितीला प्रोत्साहन देण्यासाठी आयसीटी आणि इंटरनेटचा वापर यासारख्या पारदर्शकतेची संबंधित आहेत. संशोधनात असे दिसून आले आहे की सरकारांसाठी अनिश्चितता कमी करण्यात पारदर्शकतेची मोठी भूमिका आहे. तसेच, पारदर्शकतेची वाढलेली पातळी (आर्थिक पारदर्शकता) कमी सार्वजनिक कर्ज आणि तूटशी संबंधित आहे.

पारदर्शकता अंमलात आणणे आणि त्याचे पालन करणे सोपे नाही, त्यासाठी माहितीच्या आवश्यकतांना प्रतिसाद देण्यासाठी सार्वजनिक अधिकाऱ्यांना प्रशिक्षण देणे आवश्यक आहे. किमबॉलने सर्व अमेरिकन राज्यांमधील कायदेशीर आवश्यकतांचा शोध घेतला आणि असा निष्कर्ष काढला की फक्त दहा राज्यांमध्ये सार्वजनिक नोंदींच्या विनंत्यांवर कायदेशीररित्या कसे प्रतिसाद द्यायचे याचे प्रशिक्षण अनिवार्य आहे. प्रशिक्षण प्रयत्नांमुळे खुल्या सरकारचे अनुपालन वाढते आणि संरक्षकांना विनंत्यांवर येणाऱ्या भीतीदायक प्रतिक्रिया दूर होतात, ज्यामुळे सार्वजनिक संरक्षकांना कायदानुसार आत्मविश्वासाने प्रतिसाद देण्यास सक्षम बनते. त्याचप्रमाणे, राव यांनी असे प्रतिपादन केले की कर्मचाऱ्यांना माहिती अखंडपणे आयोजित केलेल्या नवीन प्रक्रिया आणि क्रियाकलापांसह वैध आहे याची हमी देण्यासाठी प्रशिक्षण दिले पाहिजे. पारदर्शकता आणि खुल्या सरकारमधील संबंध एकापेक्षा जास्त संशोधनांद्वारे अधोरेखित केले जातात देशांच्या वेबसाइटची तुलना करताना वेगवेगळ्या प्रकारची माहिती प्रकाशित केली जाते.

ई-शासन आणि पारदर्शकतेमधील संबंध-ओबामा प्रशासनाने यशस्वी खुल्या सरकारसाठी ओळखलेल्या तीन प्रमुख आयामांपैकी पारदर्शकता, सहभाग आणि सहकार्य हे होते। ती आणि यांनी खुल्या सरकारच्या परिपक्वता मॉडेलचा प्रस्ताव मांडला होता, जिथे पाच टप्पे प्रस्तावित केले होते: सुरुवातीच्या परिस्थिती, डेटा पारदर्शकता, खुल्या सहभाग, खुल्या सहकार्य आणि सर्वव्यापी सहभाग आर्मस्ट्रॉंग यांनी केलेल्या साहित्याच्या पुनरावलोकनातून असा निष्कर्ष निघाला की अधिक सार्वजनिक माहिती प्रकाशित केल्याने सार्वजनिक नेत्यांची विश्वासाची प्रतिमा सुधारेल.

ई-गव्हर्नमेंट उद्दिष्टे आणि-XBRL/SBR अंमलबजावणी प्रक्रिया वापरण्याच्या जटिल तपशीलांमधील सैखन अध्याय पारदर्शकता म्हणजे संस्थांतर्गत कामे, निर्णय प्रक्रिया आणि प्रक्रियांबद्दल माहिती कशी उपलब्ध करून देतात. पिना आणि इतर. असा आरोप करतात की नागरिकांना आयसीटी द्वारे पारदर्शकता वाढेल, त्यांना सरकारी कामगिरीवर लक्ष ठेवण्यास सक्षम बनवले जाईल, जिथे इंटरनेट परस्परसंवाद वाढविण्यासाठी एक महत्वाचे साधन असू शकते. विश्लेषण केलेल्या वेबसाइट्स प्रामुख्याने परस्परसंवादी नसतात, ज्यामुळे नागरिक आणि सरकारमधील संबंध बदलण्याची ई-सरकारची क्षमता मर्यादित होते.

लोलर या अभ्यासात पारदर्शकता आणि सरकारी खुलेपणासाठी काही उपाय सुचवण्यात आले आहेत आणि ते आहेत: बोली माहिती, नवीन रोजगार माहिती, किंमत माहिती, तक्रार पेटी आणि आरोप पेटी. लेखकांनी असा निष्कर्ष काढला की पारदर्शकता सुधारण्यात ई-सरकारने मोठी भूमिका बजावली आहे. या अभ्यासात, आम्ही ई-पारदर्शकतेची व्याख्या "सरकारने आयोजित केलेल्या ऑपरेशन्स, बजेट आणि राजकीय प्रक्रियेबाबत नागरिक/व्यवसायांना प्रदान केलेल्या सार्वजनिक माहिती तरतूदी वाढविण्यासाठी आयसीटी साधने, इंटरनेट आणि वेब 2.0 साधनांचा वापर" अशी मांडतो. माहिती तरतूद वाढवणे म्हणजे नागरिकांना आवश्यक असलेली आणि त्यांच्या गरजांनुसार सानुकूलित केलेली वैध, अचूक, वेळेवर, संबंधित आणि व्यापक माहिती प्रदान करणे. पारदर्शकता भ्रष्टाचाराशी कशी लढू शकते?

ई-गव्हर्नन्समध्ये सहभागी असलेल्या सर्व पक्षांकडून पारदर्शकता ही सार्वजनिक विनंती आहे. कोरियनप्रोक्योरमेंट सेवा आणि ऑन-नारा व्यवसाय प्रक्रिया प्रणाली सारख्या अनेक प्रणाली पारदर्शकता आणि सार्वजनिक संस्थांची कार्यक्षमता सुधारण्याचा दावा करतात. इतरांनी असा दावा केला की डेटासेटची उपलब्धता किंवा फक्त डाउनलोड करून पारदर्शकता साध्य होणार नाही. त्यांनी घोषित केले की डेटा विश्वसनीय आणि वैध असावा आणि नागरिकांना त्यांना मौल्यवान आणि महत्वाचे वाटणारे काहीतरी करण्यास सक्षम असावा.

पारदर्शकता आणि सुशासन यांच्यातील संबंध अशा संबंधांवर परिणाम करणाऱ्या अनेक घटकांवर आणि संबंधित डेटाची जटिलता यावर आधारित मोजणे आणि अंदाज करणे कठीण आहे. नागरिक आणि कायदेकर्त्या आर्थिक पारदर्शकता च्या मागणीचे महत्वाचे स्रोत आहेत. पारदर्शकता अनेक यंत्रणांद्वारे भ्रष्टाचाराशी लढू शकते जसे की: भ्रष्टाचाराच्या कृती अधिक धोकादायक बनवणे,

सार्वजनिकअधिकाऱ्यांना प्रोत्साहन देणे, प्रामाणिक अधिकाऱ्यांची निवड करणे सोपे करणे, अधिकाऱ्यांना अधिक जबाबदार बनवणे, आणि सचोटी आणि विश्वासाचे मानदंड राखण्यास मदत करणे . भ्रष्टाचाराशी लढण्यासाठी केवळ पारदर्शकता पुरेशी नाही कारण खुल्या प्रवेशासाठी माहितीची उपलब्धता ही लोक आणि अधिकाऱ्यांना सरकारला जबाबदार धरण्यासाठी पुरेशी नाही. अशा पायरीसाठी माहितीवर कारवाई करण्यासाठी आणि अधिकाऱ्यांना त्यांच्या कृतींसाठी जबाबदार धरण्यासाठी काही शक्ती आवश्यक आहे.या अभ्यासाला महत्त्वाचे बनवणारी गोष्ट म्हणजे मागील अनुभवजन्य अभ्यास दुय्यम डेटा वर केंद्रित होते, परंतु राष्ट्रीय स्तरावर किंवा उप-मापनावर. लॅटिन अमेरिकेतील एका अभ्यासात चार माहिती परिमाणे समाविष्ट असलेल्या निर्देशांकांच्या विस्तृत सर्वेक्षणाचा वापर केला गेला:

सामग्री मॅक्रोइकॉनॉमिक, सामाजिक, बजेटरी आणि आर्थिक आणि आर्थिक), वैशिष्ट्ये, इलेक्ट्रॉनिक सादरीकरण स्वरूप आणि प्रवेश लेखकांनी असा निष्कर्ष काढला की देश ऑनलाइन आर्थिक आणि आर्थिक माहितीची पारदर्शकतावापरत आहेत.बहुतेक मंत्रालये माहितीचा मोफत प्रवेश देत आहेत, विशेषतः राज्य बजेट. शेवटी, काही देश इतरांपेक्षा जास्त माहिती उघड करत आहेत. राव यांनीअंतर्गत कामकाज आणि सार्वजनिक संस्थांची कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी कर्मचाऱ्यांच्या माहितीसाठी एकात्मिक प्रणाली प्रस्तावित केली सरकार आणि कर्मचाऱ्यांमधील व्यवहार या प्रणालीद्वारे स्वयंचलितपणे केले जातात. पारदर्शकता आणि ई-शासनाच्या यशासाठी सरकारी संस्थांसाठी कर्मचाऱ्यांच्या माहितीची उपलब्धतामहत्त्वाची आहे.या अभ्यासाला महत्त्वाचे बनवणारी गोष्ट म्हणजे मागील अनुभवजन्य अभ्यास दुय्यम डेटा वर केंद्रित होते, परंतु राष्ट्रीय स्तरावर किंवा उप-मापनावर. लॅटिन अमेरिकेतील एका अभ्यासात चार माहिती परिमाणे समाविष्ट असलेल्या निर्देशांकांच्या विस्तृत सर्वेक्षणाचा वापर केला गेला: सामग्री (मॅक्रोइकॉनॉमिक, सामाजिक, बजेटरी आणि आर्थिक आणि आर्थिक), वैशिष्ट्ये, इलेक्ट्रॉनिक सादरीकरण स्वरूप आणि प्रवेश. लेखकांनी असा निष्कर्ष काढला की देश ऑनलाइन आर्थिक आणि आर्थिक माहितीची पारदर्शकता वापरत आहेत.बहुतेक मंत्रालयेमाहितीचा मोफत प्रवेश देत आहेत, विशेषतः राज्य बजेट.शेवटी, काही देश इतरांपेक्षाजास्त माहिती उघड करत आहेत. राव यांनीअंतर्गत कामकाज आणि सार्वजनिक संस्थांची कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी कर्मचाऱ्यांच्या माहितीसाठी एकात्मिक प्रणाली प्रस्तावित केली. सरकार आणि कर्मचाऱ्यांमधील व्यवहारया प्रणालीद्वारे स्वयंचलितपणे केले जातात. पारदर्शकता आणि ई-

शासनाच्या यशासाठी सरकारी संस्थांसाठी कर्मचाऱ्यांच्या माहितीची उपलब्धता महत्वाची आहे.

पूर्वी उल्लेख केलेल्या युरोपियन वेबसाइट विश्लेषणातून दोन वेगवेगळ्या आयामांमध्ये उपाययोजनांची यादी तयार झाली: आर्थिक जबाबदारीचे उपाय आणि वेबसाइटशी संबंधित उपाय. वेबसाइटशी संबंधित उपाय चार आयामांमध्ये विभागले गेले होते: पारदर्शकता, परस्परसंवाद, उपयोगिता आणि वेब परिपक्वता. निकालांवरून असे दिसून येते की आर्थिक आकडेवारी आणि अहवाल इंटरनेटद्वारे सर्वत्र आणि कधीही तपासले जाऊ शकतात, जे पारदर्शकता आणि आर्थिक जबाबदारीमध्ये सुधारणा आणि प्रसारण खर्चात घट दर्शवते. आयसीटी कायदेशीर आवश्यकतांपेक्षा आर्थिक जबाबदारीला प्रोत्साहन देत नाहीत, परंतु बहुतेक प्रकरणांमध्ये इंटरनेटने नागरिकांना अधिकृत माहिती शोधणे आणि अॅक्सेस करणे आणि व्यवहार करणे सोपे केले आहे. मॅकनील आणि हेल यांनी घोषित केले की ई-प्रकटीकरण हा पारदर्शकतेचा एक महत्वाचा घटक आहे आणि तो दोन प्रमुख घटकांनी प्रभावित होईल: नियामक आणि राजकीय वातावरण. तसेच, ई-सरकारचा मोहिमेच्या वित्तपुरवठा माहितीच्या ई-प्रकटीकरणाशी थेट संबंध असू शकत नाही

डेटा आणि डेटा विश्लेषण

या अभ्यासात सुप्रसिद्ध संस्थांनी प्रकाशित केलेल्या आंतरराष्ट्रीय अहवालांमधून उपलब्ध असलेल्या दुय्यम डेटाचा वापर केला गेला. ई-गव्हर्नमेंटसाठी, संयुक्त राष्ट्रांच्या ई-गव्हर्नमेंट अहवालाचा वापर करण्यात आला, जिथे एकूण ई-गव्हर्नमेंट विकास(तयारी) निर्देशांकासाठी डेटा नोंदवला जातो. नवीनतम डेटा सेट २०१२ साठी वापरण्यात आला. वापरलेला निर्देशांक हा ०-१ निर्देशांक आहे, ज्यामध्ये १ विकासाचा सर्वोच्च स्तर दर्शवितो. चार उपमा देखील नोंदवण्यात आल्या: वेब निर्देशांक, मानवी भांडवल निर्देशांक, पायाभूत सुविधा निर्देशांक आणि ई-सहभाग निर्देशांक. पारदर्शकता मापनासाठी, आणि ट्रान्सपरन्सी इंटरनॅशनलने अहवाल दिल्याप्रमाणे, पारदर्शकतेसाठी वापरलेले मापन देश भ्रष्टाचारापासून किती प्रमाणात स्वच्छ आहेत हे दर्शवते. त्यावर आधारित, भ्रष्टाचार धारणा निर्देशांक (CPI) वापरण्यात आला आणि त्यात ०-१० पर्यंतचे आकडे असतात. भ्रष्टाचारमुक्त देश (सर्वोत्तम स्थिती) सादर करण्यासाठी हे मापन १० चे मूल्य वापरते. या चाचणीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या डेटामध्ये दोन्ही मापनांसाठी जगातील सर्व देशांचा (EGRI आणि CPI) समावेश होता आणि त्यामध्ये १७७ देशांचा समावेश होता. या अभ्यासाचा प्रमुख उद्देश म्हणजे दोन्ही मापनांमध्ये (EGRI आणि CPI) काही

सहसंबंध आहे का ते तपासणे. CPI आणि EGRI आणि त्यांच्या घटकांमधील द्विचल सहसंबंधांचा संच. आकृती १ मध्ये निकाल दाखवला आहे, जिथे सर्व सहसंबंध ०.००१ पातळीवर महत्त्वाचे होते. तसेच दोन प्रमुख चलांमधील संबंध मॅप करण्याच्या उद्देशाने, एक प्रतिगमन विश्लेषण केले गेले, ज्यामध्ये EGRI हा अवलंबित चल होता आणि CPI वर स्वतंत्र चल म्हणून प्रतिगमन केले गेले. मॉडेलने ०.५८२ च्या बरोबरीने समायोजित R² मूल्य आणि F_{१, १७२} = २४२.३३२, p < ०.००१ सह एक अतिशय मजबूत भाकित शक्ती दर्शविली. CPI आणि स्थिरांक यांचे गुणांक समाविष्ट असलेले प्रतिगमन समीकरण खालीलप्रमाणे सादर केले आहे: EGRI = ०.१९२ + ०.०७५ * CPI या अभ्यासाच्या उद्देशावर आधारित आणि भ्रष्टाचार हा पारदर्शकता पातळी दर्शविणारा प्रमुख सूचक असल्याने, आम्ही देशाच्या पारदर्शकतेच्या पातळीत योगदान देणाऱ्या इतर उपायांचा शोध घेण्याचा प्रयत्न केला. आंतरराष्ट्रीय संस्थेने नोंदवलेला आणखी एक उपाय म्हणजे आंतरराष्ट्रीय बजेट भागीदारीने प्रकाशित केलेला ओपन बजेट इंडेक्स (OBI). यामापनात अर्थसंकल्पीय माहिती प्रकाशित करण्याशी संबंधित उप-मापरे आहेत [Ib10]. २०१० मध्ये उपलब्ध असलेल्या सर्वात अलीकडील डेटामध्ये फक्त ९२ देशांचा समावेश होता आणि त्यामुळे या चाचणीसाठी वापरलेला डेटा EGRI आणि OBI दोघांसाठीही सामान्य आहे.

CPI आणि EGRI आणि त्यांच्या घटकांमधील द्विचल सहसंबंधांचा संच

4) ई-गव्हर्नमेंट सिस्टीमद्वारे मध्यस्थी केलेल्या इलेक्ट्रॉनिक सार्वजनिक प्रक्रिया राष्ट्रीय सरकारी कार्यक्रमांमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावतात कारण त्यांचा उद्देश सक्रिय पारदर्शकता सक्षम करणे आणि पुरवठादारांशी कार्यक्षमतेने संबंध सुधारणे आहे म्हणूनच, इलेक्ट्रॉनिक सार्वजनिक खरेदी प्रणालींमुळे पारदर्शकता वाढण्यास हातभार लागेल अशी अपेक्षा आहे, ज्यामुळे भ्रष्टाचारात संभाव्य घट होईल खरेदी प्रणालीमध्ये आत्मविश्वास वाढेल, खरेदी क्रियाकलापांची तसेच सेवांची उत्पादकता वाढेल या अपेक्षा असूनही, असा समज आहे की सार्वजनिक क्षेत्रातील कर्मचाऱ्यांची भरती करण्यासाठी मालमत्ता, सेवा आणि सार्वजनिक निविदांच्या बोलीमध्ये भ्रष्टाचार चालेल. म्हणूनच, सरकारी बोली आणि कराराच्या संदर्भात इलेक्ट्रॉनिक प्रक्रिया पारदर्शक केल्याने, ते काहीही असो, जनतेकडून देखरेखीला प्रोत्साहन मिळते. तथापि, असे मानले जाते की पारदर्शकतेची संस्कृती एकत्रित होत असताना, लोक त्यांच्या वर्तनात किंवा व्यावसायिक कामगिरीमध्ये पारंपारिक प्रक्रियांना अनुकूल असलेल्या सवयींचा समावेश करतील. सरकार पारदर्शकतेला सार्वजनिक जबाबदारी

आणि समाजाप्रती जबाबदारीची एक अपरिहार्य यंत्रणा मानतात . याचा वापर विशिष्ट प्रकारची माहिती उपलब्ध करून देण्यासाठी किंवा विशिष्ट निर्णय प्रक्रिया जनतेसाठी उघडण्यासाठी केला जातो पारदर्शकता जबाबदारीशी संबंधित आहे कारण जर ती अस्तित्वात नसेल तर नागरिकांना जबाबदार राहणे अशक्य आहे. शेवटी, माहिती आणि कृती जाणूनबुजून लपवल्या जातात .

सरकारी प्रक्रियांमध्ये पारदर्शकता वाढवण्यासाठी आणि सार्वजनिक सेवांचा दर्जा सुधारण्यासाठी मुख्य सहयोगीपैकी एक म्हणजे ई-गव्हर्नमेंटमध्ये माहिती तंत्रज्ञानाची अंमलबजावणी आणि वापर करणे . वेगवेगळ्या देशांमध्ये, सार्वजनिक क्षेत्रात माहिती तंत्रज्ञानाच्या वापरावरील कायद्यांद्वारे या उपक्रमांना पाठिंबा आणि नियमन केले जाते . अशाप्रकारे, सरकारे मालमत्ता किंवा सेवा संपादन करताना आणि कर्मचाऱ्यांना कामावर ठेवताना पारदर्शक प्रक्रिया साध्य करण्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक खरेदी आणि करार प्रणाली वापरतात, बहुतेकदा खरेदी वेब पोर्टलशी जोडलेले असतात . म्हणून, या प्रक्रिया पारदर्शक बनवून आणि नागरिकांना अधिक नियंत्रण देऊन, सरकारवरील विश्वास वाढवणे हे उद्दिष्ट आहे.या मॅपिंगचा उद्देश ई-गव्हर्नमेंटच्या संदर्भात इलेक्ट्रॉनिक खरेदीमध्ये पारदर्शकतेभोवती वापरल्या जाणाऱ्या उपक्रमांवरील कामाचा आढावा काढणे हा होता की कोणते उपक्रम पारदर्शकतेशी संबंधित आहेत आणि कोणते उपक्रम पारदर्शकतेसाठी इलेक्ट्रॉनिक प्रक्रिया प्रभावीपणे लागू करतात आणि अशा प्रकारे ई-गव्हर्नमेंटमध्ये शाश्वत विकास सक्षम करतात.हा विभाग पुनरावलोकन केलेल्या अभ्यासांच्या संबंधित पैलूंचे परीक्षण करतो. या उद्देशासाठी, विश्लेषणात असे अभ्यास समाविष्ट होते ज्यांनी इलेक्ट्रॉनिक सरकारी प्रक्रियांमध्ये पारदर्शकतेसाठी प्रस्ताव तयार केले किंवा वापरले, वापरलेल्या पद्धती आणि त्यांचे योगदान अधोरेखित केले. समस्या, प्रगती, आव्हाने आणि संर्धीचा अद्ययावत दृष्टिकोन मिळविण्यासाठी विश्लेषण केलेले अभ्यास गेल्या पाच वर्षांशी संबंधित आहेत.

निष्कर्षांवरून असे दिसून आले की जितके देश भ्रष्टाचारापासून मुक्त असतील आणि बजेट माहिती प्रकाशित करतील तितकेच ई-शासन प्रकल्प समृद्ध होतील आणि देश अशा घटनेला स्वीकारण्यास तयार असेल. दुय्यम डेटा वापरल्याने संशोधक म्हणून संशोधनाची वैधता सुधारेल आणि प्रतिसादकर्त्यांचे पूर्वग्रह कमी होतील. तसेच, हे संशोधन जागतिक डेटा वापरून अशा संबंधांची चाचणी घेणारे पहिले संशोधन आहे. शेवटी, भविष्यातील संशोधनासाठी अशा प्रकल्पांच्या महत्त्वामुळे ई-शासन प्रकल्पांच्या यशाची शक्यता भाकीत करणारे सर्व संभाव्य घटक

शोधले पाहिजेत. तसेच, या अभ्यासाचे पुढील वर्षांसाठी चाचणी करण्यासाठी आणि अधिक घटकांसाठी एक चौकट प्रस्तावित करण्याचा प्रयत्न करण्यासाठी अधिक शोध घेण्याची आवश्यकता आहे. तसेच, पारदर्शकतेसाठी कोणताही उपाय अस्तित्वात नाही हे आश्चर्यकारक आहे, म्हणून या महत्त्वाच्या संकल्पनेशी संबंधित एकापेक्षा जास्त उपायांचा समावेश असलेला पारदर्शकतेसाठी एक उपाय प्रस्तावित करणे महत्त्वाचे आहे. हे काम ई-शासन तयारी आणि दुय्यम डेटा वापरून पारदर्शकता आणि या क्षेत्रातील एकापेक्षा जास्त संकल्पनात्मक गृहीतकांना समर्थन देण्यामधील संबंधांचा शोध घेणारे पहिले काम आहे. मागील संशोधनात असा दुवा गृहीत धरला गेला होता, परंतु कोणत्याही प्रकारच्या अनुभवजन्य चाचणीद्वारे त्याचे समर्थन केले गेले नाही. ई-शासन आणि राजकीय आणि सार्वजनिक प्रशासन क्षेत्रातील संशोधकांना भविष्यात अशा निकालांची पडताळणी करण्यास आणि ई-शासन प्रकल्पांच्या यशावर परिणाम करणारे इतर घटक शोधण्यास प्रोत्साहित केले जाते.

संदर्भ सूची :

1. बॉम, एम.ए.; पॉटर, पी.बी.के. सोशल मीडियाच्या युगात मीडिया, जनमत आणि परराष्ट्र धोरण. जे. पॉलिटि. २०१९, ८१, ७४७-७५६. [गुगल स्कॉलर] [क्रॉसरेफ]
2. ट्रान्सपरन्सी इंटरनॅशनल. करप्शन पर्सेप्शन इंडेक्स. २०२१. ऑनलाइन उपलब्ध: <https://www.transparency.org/en/cpi/2021> (१६ जानेवारी २०२३ रोजी अॅक्सेस केलेले).
3. होचस्टेटर, जे.; डियाझ, जे.; डिएग्वेझ, एम.; एस्पिनोसा, आर.; अरांगो-लोपेझ, जे.; केअर्स, सी. ई-गव्हर्नमेंट इलेक्ट्रॉनिक प्रक्रियांमध्ये पारदर्शकतेचे मूल्यांकन. आयईईई अॅक्सेस २०२२, १०, ३०७४-३०८७.
4. फर्नांडेझ, एम. लॉस गोबिएर्नोस महत्त्वाचे: Desempeño y confianza politico institucional en América Latina. सॅंटियागो, युनिव्हर्सिडेड डेल डेसारोलो. Facultad de Gobierno. Centro de Políticas Públicas. 2017. ऑनलाइन उपलब्ध:

"Education Through Self - Help is our Motto" - Karmaveer
Rajaw Shikshan Sanstha's

**DR. PATANGRAO KADAM MAHAVIDYALAYA,
RAMANANDNAGAR (BURLI)**

Tal. Palus, Dist. - Sangli. MH (India) 416 308
Reaccredited by NAAC A++ Grade with 3.53 CGPA

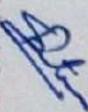
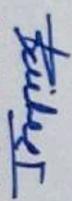
TWO DAY NATIONAL SEMINAR ON
"Impact of Globalisation on Indian Democracy"
Sponsored by ICSSR, New Delhi.

CERTIFICATE

This is to certify that Mr. / Ms. / Mrs. / Dr. Sagar Ramrao Kundle.
of Dr. Patangrao Kadam Mahavidyalaya, Ramanandnagar (Burli)
has participated and presented a research paper entitled इतिहास आणि विस्तार
_____ in Two Day

National Seminar on "IMPACT OF GLOBALISATION ON INDIAN DEMOCRACY" as a delegate /
resource / Chair Person organized by Department of Political Science and IQAC on 19th & 20th March, 2025.

 Dr. (Mrs.) Shital C. Patil Convener
 Mr. Shailesh B. Kamble Co-Convener
 Mr. Dinesh A. Sasane IQAC Co-ordinator
 Prof. Dr. U. V. Patil Principal